

Monolog. Perfekte Henning Jensen i Thomas Bernhards komprimerede tekst om en gammel skuespillers ensomme misantropi.

Rotter i underretagen

AF KLAUS ROTHSTEIN

At læse den østrigske dramatiker og forfatter Thomas Bernhard (1931-1989) er en meget komprimeret affære. Med suggestiv prosa afdækker han sagens kerne, hvad sagen så end er, og teksten bevæger sig altid hen over siderne med en febrilsk, frenetisk pauseløshed uden afsnit-opdelinger, så læseren må yde ordene den maksimale opmærksomhed.

■ Det samme sker i *Helt enkelt kompliceret*, hvor en rå og rørende Henning Jensen gestalter en gammel skuespiller, der har isoleret sig i sin nedslidte lejlighed. Da stykket åbner, ligger han på gulvet og banker med besvær et bræt over et fodpanel. Musene skal holdes ude!

Så begynder den menneskeforagende monolog: Vi er for ugidelige til at lave suppe. Vi er for ugidelige til at skære brød. Vi er for ugidelige til at tage dynen på, når vi har sparket den af os og fryser om natten... Men hvad med vor gamle vatnise selv? Han, siger han, hadede moren, han hadede faren, han hadede karruseller, han hadede surkål! Og så vrænger han emblemsætninger af sig: »Livsubehag! Filosofisk livsubehag!«

Den gamle skuespiller er enkemand. Da konen døde, begyndte musene at komme. Først får vi indtryk af en ensom mand, der stadig har hustruens seng stående redt ved siden af sin egen. Senere opdager vi i ordenes strøm, hvordan hans misantropi er skruet sammen:

»Jeg giftede mig kun for at få en arving,« hvæser han. Konen syntes at lejligheden trængte til at blive malet om. Hvorfor, man kan ikke se forskel, og her kommer jo aldrig nogen, svarer han. Male over? Og så får konen en sidste hilsen, spyttet ud mellem sidebenene med en prægtig kynisme: »Fik et slagtilfælde midt i buksestrygningen! Latterlig død!«

På sin karrieres højeste, spillede den gamle mand Richard III i Duisburg, og bystyret forærede ham stykkets kongekrone da han fyldte 70. Hver anden tirsdag tillader han sig selv, at tage den på. Når den sidder på hovedet, falder han til ro, siger han. Men det må være en ro, der beror på lidelse:

»Først når hovedet bløder, sidder kronen rigtigt.«

Den eneste, der har set den gamle mand med kongekronen på hovedet, er en lille pige, der kommer

med frisk mælk til ham et par gange om ugen. Han røber for hende, at han ikke kan fordrage mælk, men gerne vil have besøg af hende. Hun er det uspolerede, uskyldige barn, der (endnu) ikke er omfattet af hans mistillid til tilværelsen, som blev grundlagt, da han selv var barn. Om familien – som vi ved, at han hadede – konstaterer han tørt: »Jeg ragede op over dem alle rent åndeligt.« Forældre tilgiver man ikke, siger han: »Fødselsforbrydelsen kan aldrig tilgives.«

Det er både den kulturelle og sociale arv, han kaster vrag på, men altså også livet selv, som han fremstiller som et veritabelt overgreb på det sagesløse barn. Sådan skriver Thomas Bernhard, når han er allermost brutal med både sproget og livsnyen: Fødselsforbrydelsen! Man mærker her bitterheden over den arving, skuespilleren aldrig fik.

Intet tror han på længere, intet ønsker eller håber han. Hans livserfaringer siger ham, at unge mennesker nok tror, at de har en fremtid, men ingen har en fremtid. Intet er ham dyrebart, bortset fra den yndige piges besøg med den mælk, han taknemmeligt tager imod, men hader og holder i afløbet (og det er en anstrengende handling, for han skal først tavst lidende bestige en trappe, der volder betydeligt kvaler).

Thomas Bernhard skrev skuespillet til den tyske skuespiller Gert Voss, med en markant dramatisk meta-dimensionen. Dette er – også – et stykke om skuespilkunsten i sig selv. Henning Jensen spiller den tilværelsesforbandende gamling med en kunstnerisk indforståethed, der ikke nødvendigvis lukker publikum ind i det allerinderste. Vi dødelige forstår jo ikke til fulde, hvor dyb en resonans der må ligge i replikker om skuespillet som en »døbringende kunstart«. Eller hvordan det må føles at spille op imod Shakespeare og Richard III og sige til kongekronen: »Alle skuespillere er forrykte... Alle store skuespillere er forrykte!«

Henning Jensen gestalter den gamle skuespiller, der har mistet alle illusioner. Om sin kones død siger han: »Fik et slagtilfælde midt i buksestrygningen! Latterlig død!« FOTO: MIKLOS SZABO

TIL gengæld står den – om jeg så må sige – almindelige livslede lysende klar med dens væld af formidable replikker: »Jeg kan hverken udstå det komplicerede eller det enkle. Jeg ækles ved det, når jeg passerer det på gaden.«

»Alt er kompliceret. Det ser enkelt ud, men er kompliceret.«

»Mennesket straffer og tilgiver ikke.«
Og så den her, måske min favorit, der ankommer med en impulsiv pludselighed, ganske uden for kontekst: »Panisk angst for væksthuse. Planter i det hele taget. Fra barndommen til i dag.«

Helt enkelt kompliceret er helt enkelt komprimeret, bastet og bundet af ordenes og symbolernes betydning, der nogle gange proppes ned i halsen på os – for eksempel invasionen af musene, kongekronen, spørgsmålet om at male lejligheden om og et portræt af filosofen Schopenhauer, der er et helt selvstændigt fortolkningstema – og andre gange sniges ind, som når skuespilleren i endnu en impulsiv, vredladen sætning siger, at musene kom, da konen døde: »Nu er der rotter i stueetagen, og snart også her...« Det kan man kalde filosofisk livsubehag.

Henning Jensen præstation er gennem alle 90 minutter ren og skær koncentreret perfektion. I al sin vrede menneskeforagt ser han så lille og ynkelig ud i Steffen Aarfings intimiderende højloftede scenografi, der sandt for dyden understreger mandens ensomhed. Hans samspil med både kongekronen og mælkepigen er rørende, men først og fremmest er han i kontakt med sig selv og sin identitet som skuespilleren, der gennem hele livet har haft til opgave at afspejle den tilværelse, som han foragter.

På et stort klædeskab står en gammel båndoptager med rullende spoler. Til sidst afspiller han dens optagelse. Det er fra stykkets begyndelse. Så selvoptaget slutter det, men også med en blæret selvbevidsthed i stykkets afsluttende replik, som ikke skal gengives her.

Thomas Bernhard: Helt enkelt kompliceret. Oversat af Karen-Maria Bille. Medvirkende: Henning Jensen og Clara Faust Spies/Sofie Amalie Hoffmann. Iscenesættelse: Rune David Grue. Scenografi og kostumer: Steffen Aarfing. Lysdesign: Thomas Bek Jensen. Skuespilhuset, Lille Scene, til den 22. maj 2014.

Viljens Triumf. Leni Riefenstahls demagogisk-æstetiske propagandafilm som total- og minimalteater.

Sjove og lykkelige nazister

AF KLAUS ROTHSTEIN

Efter ganske få minutter er jeg overbevist om, at dette er en genial idé. Efter to og en halv time er jeg desværre kommet i tvivl.

Tue Biering og Jeppe Kristensen har med udsøgt kreativitet udviklet en slags total- og minimal-teaterudgave af Leni Riefenstahls legendariske demagogisk-brutalistisk-æstetiske udstyrsstykker af en propagandafilm, *Viljens Triumf*, om de tyske nazisters fem dage lange partikongres i Nürnberg i 1934.

Scene for scene (ikke helt, men i princippet) bliver filmen rekonstrueret foran vores øjne og med os selv som aktører. Vi sidder på lange festivalbænke i den store, rå teatersal, hvor mange slags rekvisitter og kulisser står klar langs væggene. Lidt ude i siden sidder et par producere ved en masse computere, et par fotografer går omkring med kameraer, og pludselig er vi i gang, da Anders Mossling i en slags beige kvasinazi-uniform hopper op på en kasse og begynder at tale afslappet til os med sin blidt akavede danske intonation med klare svenske brydninger.

På endevæggen hænger et stort lærred, hvortil der transmitteres direkte fra kameraets linse. Først ser vi udsigten fra Hitlers fly, der nærmer sig Nürnberg. Vi bevæger os hen over skyerne og

glider over den gamle middelalderby. Hvis man har set filmen, husker man førerens symbolske ankomst fra himlen til jorden. Foran os holder fotograferne en legetøjsflyver hen over bunker af vat, der ligger på et arbejdsbord, før derefter at føre flyveren ind over grupper af modelhuse.

Senere i forestillingen instruerer Anders Mossling publikum i at være statister, der både skal juble op mod Føreren, holde faner, eksercere med skovle, sidde omkring lejrball, spise suppe og gå i strækmarch. Optagelserne fikses med det samme ved klippebordet til sammenhængende scener, som vi ser på lærredet.

Det hele er inderligt loyalt fortalt, og Anders Mossling kalder underfundigt smilende *Viljens Triumf* for historiens smukkeste film. Uden at blinke siger han, at den fascistiske æstetik handler om »det smukke ved fællesskaber«, og han beskriver march-scenerne gennem Nürnberg som »sjove og lykkelige«. Hvor er det godt, at han virker så troskyldig og indledningsvis forvissete os om, at han ikke er nazist, selvom han står her og skal give den som Hitler i denne sære forestilling.

TRIUMPH des Willens er naturligvis et gennemført grusomt værk, som ingen kan se uden at krympe sig. Men det er også et stykke kunsthåndværk, som man kan sætte højt som filmæstetik. I Tue Biering og Jeppe Kristensens

Anders Mossling som Hitler i Viljens Triumf fortæller publikum, at den fascistiske æstetik handler om »det smukke ved fællesskaber«. Og han beskriver strækmarch-scenerne gennem Nürnberg som »sjove og lykkelige«. FOTO: SØREN MEISNER

reenactment bliver Leni Riefenstahls film udsat for en dekonstruktion og en demaskering – og en tankevækkende fortolkning. Den grundige dissekering blotlægger nemlig filmens beregnende manipulation helt ned i den chokerende detalje, der taler til publikums underbevidsthed: et nær-

billede af en kat, der drejer hovedet mod Førers bil, er ikke bare en kat, der drejer hovedet, men symbol på, at også dyrene hylder Hitler.

Der er absolut intet at udsætte på ideen, konceptet, kreativiteten og den tekniske udførelse. Men der er alligevel noget galt med forestillingen.

Fra en overrumplende og smågenial begyndelse fortaber den sig nemlig i langstrakte forsøg på at inddrage publikum, som bliver kostet rundt – ført og forført af Anders Mossling – i den ene tempelose aktivitet efter den anden, hvoraf nogle er slet og ret meningsløse.

Da vi skal sidde omkring et lejrball, bliver nogle instrueret i at hente øl og sodavand i et køleskab, men det var vist mere en fikks idé end en dramaturgisk nødvendighed. På samme måde er det en slem stopklods, at vi på et tidspunkt skal skifte til gummirosere (som gør det ud for højskafede marchstøvler!) og gå i snorlige formationer. Til gengæld fungerer det fint, når tre publikummer får lidt kostumer på og bliver filmet på baggrund af en green screen, hvorefter det hele projiceres op på lærredet med en baggrund fra filmen.

Det hele er lavet med glimt i øjet, og forhåbentlig også med en klar bevidsthed om, at den lidt forgabte flirt med den fascistiske æstetik kun giver kunstnerisk mening, hvis publikum fanger ironien, som følger med dekonstruktionen.

Viljens Triumf. Gæstespil: Fix & Foxy. Koncept og instruktion: Tue Biering og Jeppe Kristensen. Medvirkende: Anders Mossling med flere. Scenografi: Sille Dons Heltoft. Republique, Store Scene. Spiller til den 10. maj.

Burlesque. Elegant erotisk show med enkelte kiksere.

Fortidsfantasier

AF SØREN STAAL BALSLEV

Fortiden lever og ånder i vores skrøbelige og søgende tid. Periodemeditationerne, som havde deres populære kulturelle gennembrud med tv-serien *Mad Men* blotlagde en simrende og kollektiv længsel efter for-

mer og rammer. I den sammenhæng blev kønnet og begæret afgørende figurer igen – og æstetiseringen af kvindekroppen blev parret vellykket med driften efter magien mellem kønnene.

I den kontekst kan det ikke undre, at man nu i København prøver sig med et ambitiøst Burlesque-show. Tinus de Schunard er manden bag konceptet. Han er 26 år gammel og landets fremmeste og mest eksponerede *burlesque performer*. Burlesque siger De? Ja, det er kort fortalt: sensuel, grov, dragende, vulgær og satirisk erotik i form af dans, sang og akrobatik. Mindre kan ikke gøre det. Cabaret Bohemia, som tidligere stod bag private shows i en lejlighed i Valby, har for første gang åbnet op over for et bredt publikum og er frem til d. 14. juni at finde på natklubben HIVE i det indre København.

Forestillingen, som er tre timer lang, består af en række ganske forskellige indslag. Der er velkoreograferede showdances, plat standup-komik, lumre sange, halsbrækkende

demonstrationer af mandekroppens formåen og langsomme- lige og pirrende hyldester til kvindekroppen.

Kroppen og den gnistrende og forførende seksualitet er bestandigt i fokus, uanset om der synges eller danses. Hele forestillingen veksler mellem sødme og vulgæritet, det dystre og det ekstatiske – en kraftudfoldelse af kærlighed til det skønne. Musikalsk er showet en flodstorm af variation, tempo og genrer – men særligt imponerende bliver det, når sangerinden Ann Farholt folder sin formidable stemme ud i en skønt forvrænget revy-stil. Hun er showets ubetinget stærkeste kort og giver forestillingen kant og nerve.

Ser man bort fra det kiksede standup-indslag, er forestillingen ganske imponerende. Der leges med overlegenhed med diskrepansen mellem det lave og det høje, mellem underskønne kvindekroppe og så det vulgært fedladne, komplet med liderlige tungebevægelser og gransen. Og publikum elskede det, så da en jodlende og blond Heidi-figur klædte sig af, lagde

sig under en papmaché-ko og malkede, indtil hun blev over- sprojet med hvid mælk, gik salen amok i klapsalver og fløj.

Interessant er det også, at kvinderne får lov til at blomstre i alle former og afskyninger, der er små topmaver, decideret fedme, ypperlige former kun holdt nødtørfigt tilbage af smukt syede og udsmykkede dragter. Kvindekroppen fejres og hyldes med pomp og pragt, mens mandekroppen derimod er både trænet og ekstremt disciplineret – særlig Tinus, som svanser vagabonderende rundt med høj hat og en glinsende krop som en petit og markeret græsk guddom.

Det er både ambitiøst, smukt og tiltrængt at planlægge og udføre sådan et show i Danmark. Om der er et reelt publikum til den slags i København, er uvist, men tiden er elegant og borgerligt udsende erotik venligt stemt. Konceptet er – de forsvindende få problemer til trods – en hysterisk fuldræffer.

Cabaret Bohemia spiller hver lørdag aften, frem til d. 14. juni, på natklubben HIVE i København.

KUNST HØJSKOLEN PÅ ÆRØ
www.kunstaeroe.dk

det mindste ildsted
incl. moms kr 8750
BONFILS
www.bonfilms.com